

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Visitaties Bodem en grondwater 2014-2015

Evaluatie onderlinge visitaties bij provincies, gemeenten en
omgevingsdiensten voor bodem- en grondwatertaken

Colofon

Deze rapportage is opgesteld door

Frank Hopstaken (SIKB)

Thom Maas (Bodem+)

Walter de Koning (SIKB)

Datum 15-03-2016

Kenmerk PRJ 22

Status Concept

Deze rapportage is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer op **.**.2016 en door de unitmanager van RWS/WVL/Bodem+ op **.**.2016.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	<i>Doel rapportage</i>	3
1.2	<i>Achtergronden</i>	4
2	Vorbereiding en uitvoering visitaties	6
2.1	<i>Methode van uitvoering</i>	6
2.2	<i>Uitvoering visitaties.....</i>	6
2.4	<i>Begeleiding en coördinatie.....</i>	7
2.5	<i>Beoordeling visitatiemethode door de deelnemers.....</i>	8
3	Resultaten	9
3.1	<i>Kwaliteitssysteem.....</i>	9
3.2	<i>Themaonderwerp 2014-2015: omgeving, organisatie, ondergrond</i>	11
3.3	<i>Functioneren Normblad en Platform.....</i>	14
4	Conclusies 2015 en vooruitblik 2016.....	15
4.1	<i>Conclusies 2015.....</i>	15
4.2	<i>Visitaties 2016.....</i>	15
4.3	<i>Ontwikkeling Normblad en POKB in 2016.....</i>	16
4.4	<i>Participatie door omgevingsdiensten.....</i>	17
	Bijlage 1: Methode van uitvoering visitaties	18
	Bijlage 2: Realisatie visitaties 2014-2015.....	19

1 Inleiding

1.1 Doel rapportage

Deze rapportage richt zich op de evaluatie van de visitaties die in 2014 en 2015 zijn uitgevoerd in het kader van kwaliteitsmanagement door overheden met een bodem- en grondwatertaak. De deelnemers zijn provincies, gemeenten en omgevingsdiensten die de taken uitvoeren omschreven in SIKB Normblad 8001/8002. Het betreft de resultaten van de zesde ronde van visitaties en de voorbereiding van de zevende ronde in 2016.

De rapportage geeft tevens een overzicht van de activiteiten van het Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB). POKB wordt gefaciliteerd door SIKB en Bodem+. De deelnemende organisaties werken samen aan kwaliteit en vernieuwing in het uitvoeren van bodem- en grondwatertaken. Door deze samenwerking bundelen ze hun kennis en besparen tijd en geld. POKB bestaat sinds 2003 en is uitgegroeid tot het platform voor kennisuitwisseling tussen overheden op het gebied van goede uitvoering van bodem- en grondwatertaken. De samenwerking is sinds 2012 verbreed van hoofdzakelijk provincies en gemeenten met een bevoegd gezag taak Wet bodembescherming naar omgevingsdiensten.

De opzet en evaluatie van het visitatiesysteem is beschreven in hoofdstuk 2. De focus ligt op de resultaten van de visitaties over 2014-2015 (hoofdstuk 3). Hoofdstuk 4 geeft de conclusies en een vooruitblik voor 2016.

Het doel van de rapportage is tweeledig:

- het bieden van een overzicht aan de deelnemers en aan het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer over het kwaliteitsmanagement. Op basis van deze rapportage en de ontwikkeling komt aan de orde de juistheid en actualiteit van het Normblad, de toepassing van het Normblad in de praktijk, de stand van implementatie van kwaliteitsborging bij de deelnemende organisaties en de kennisoverdracht tussen de organisaties.
- het bieden van een overzicht aan het ministerie van IenM over het voldoen aan de eisen van de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls in 2014-2015. In 2009 is na 2 visitatieronden geconstateerd dat de pilotfase van het project succesvol is doorlopen. De subsidieregeling Kwaliteitsimpuls is opgenomen in de decentralisatie-uitkering. Er is een beoordeling of organisaties in de verslagperiode voldoen aan de voorwaarden van de regeling.

Het eerste onderdeel valt primair onder de verantwoordelijkheid van het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer. Het tweede onderdeel valt primair onder de verantwoordelijkheid van RWS/WVL. Omdat deze onderwerpen in de praktijk sterk samenhangen is gekozen voor een geïntegreerde rapportage.

Daarnaast is de rapportage bruikbaar voor de monitoring en evaluatie in het kader van het Besluit Bodemkwaliteit. De resultaten over 2014-2015 zijn opgenomen in het Monitoringverslag.

De rapportage is voor de conclusies over de zesde visitatieronde besproken op 2 april 2015 en 17 maart 2016 in het Platform Overheid en Kwaliteit Bodem (POKB). De zevende visitatieronde is volledig voorbereid en gepland en start vanaf april 2016. De stand van zaken en de toelichting op het thema

2014 zijn meegenomen in deze rapportage. Omdat visitatierondes meestal over de jaargrens vallen rapporteert POKB deze keer over 2 jaar.

1.2 Achtergronden

Normblad 8001/8002

De SIKB is in 2000 gestart met het project Overheid en Kwaliteit. Dit project heeft onder meer geleid tot de Normbladen bodembeheer, welke worden beheerd door het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer van de SIKB. Sinds 18 maart 2013 is alleen nog het Normblad 8001/8002, versie 4.1, van toepassing. Deze versie is een samenvoeging van het Normblad voor provincies (8001) en gemeenten (8002). De samenvoeging sluit aan bij het verbreden van de taken naar het omgevingsbeleid en het ontstaan van omgevingsdiensten die zowel taken van provincies als gemeenten overnemen. Daarnaast is de scope van het Normblad verruimd tot bodem en grondwater.

Het Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB)

Voor de implementatie van het Normblad bestaat een platform met provincies, gemeenten en omgevingsdiensten. Omgevingsdiensten nemen overwegend deel wanneer zij tevens bevoegd gezag taken in opdracht uitvoeren. In de afgelopen jaren heeft een duidelijke verschuiving naar deelname van omgevingsdiensten plaatsgevonden.

Voor meer informatie over activiteiten van en deelname aan het POKB wordt verwezen naar het dossier POKB op www.pokb.nl. De website geeft een actueel overzicht vanuit de behoeften van de deelnemers met onder andere alle documenten, verslagen, presentaties en praktijkvoorbeelden.

Tabel 1: Deelname aan POKB per 2016

Deelnemers POKB	Actief	Agendalid
Provincies	4	3
Gemeenten	13	7
Omgevingsdiensten (RUD's)	12	9

Het project Kwaliteitsimpuls

Vanuit POKB is in 2005 een idee voor een stimuleringsregeling gelanceerd. Dit initiatief heeft in 2006 verder uitwerking gekregen in de vorm van een IenM-subsidieregeling voor apparaatskosten Wbb met betrekking tot kwaliteitsborging: het project Kwaliteitsimpuls Wbb genoemd. De subsidieregeling flankiert het kwaliteitsinitiatief voor het bevoegd gezag bodembeheer (provincies en gemeenten) en stelt een vergoeding beschikbaar voor de deelnemers, mits zij:

- een kwaliteitssysteem implementeren gebaseerd op Normblad 8001/8002;
- deelnemen aan de onderlinge visitaties;
- deelnemen aan het landelijk overleg in de vorm van het POKB.

De stimuleringsregeling is vanaf 2010 opgenomen in de decentralisatie-uitkering aan provincies en gemeenten met bevoegd gezag taken. De financiering loopt daarmee door.

Onderlinge visitaties

De POKB-deelnemers leggen zich toe op het verbeteren van hun kwaliteitsmanagement. Zij zorgen voor de opzet van een kwaliteitssysteem en voor de implementatie van het Normblad. Daarnaast wisselen ze tijdens visitaties kennis uit over actuele onderwerpen.

Bij een onderlinge visitatie bezoeken 2 deelnemers (visitors) een collega (visitee). In 2007 stonden alle visitaties onder leiding van een medewerker van SIKB of Bodem+. Vanaf 2008 is de leiding zo veel mogelijk gelegd bij voldoende ervaren collega's met begeleiding op afstand van SIKB of Bodem+. De teamleider beoordeelt het kwaliteitssysteem aan de hand van de eisen van het project Kwaliteitsimpuls.

Bij de eerste (start)visitatie of bij een score onvoldoende in het voorgaande jaar is de teamleider van de visitatie van SIKB of Bodem+. De visitatie wordt uitgevoerd op basis van de eisen van het Normblad 8001/8002. Vanaf 2009 is er elke ronde een themaonderwerp dat in elke visitatie aan de orde komt. Dit maakt het mogelijk om een beoordeling te maken over alle deelnemers en aanbevelingen te doen.

- 2009 en 2010-2011: prestatie-indicatoren;
- 2012: kwaliteit van het bodeminformatiebeheer (KwaBIB)
- 2014-2015: omgeving, organisatie, ondergrond (O3)

Een visitatie bevat elementen van een audit en is niet vrijblijvend. De inhoud en reikwijdte van de visitatie is breder dan de gebruikelijke audit in het kader van ISO. De verschillen met een ISO-audit zijn in de POKB-bijeenkomsten uitgewerkt. In 2010-2011 heeft een werkgroep visitaties 2.0 de focus nog eens verscherpt. Dit was van belang omdat veel onderwerpen aan de orde waren geweest in de eerste visitatierondes en het merendeel van de deelnemers het kwaliteitssysteem op orde had.

Visiteren vraagt veel van de deelnemers om tot succes te komen.

De onderlinge visitaties hebben een dubbel doel:

1. waarborgen dat **implementatie van kwaliteitsmanagement** op basis van het Normblad daadwerkelijk plaatsvindt en dat de ontwikkeling van kwaliteitsmanagement bij de deelnemers continueert en op een hoger prestatieniveau brengt;
2. stimuleren van de deelnemers door **kennisuitwisseling**; wat gebeurt er bij andere, vergelijkbare organisaties, hoe doe ik ervaring op met kwaliteitsmanagement en het continu verbeteren van de uitvoering, hoe ga ik om met actuele zaken, bijvoorbeeld aan de hand van een themaonderwerp (praktijkvoorbeelden komen op de website van POKB of in POKB aan de orde).

2 Voorbereiding en uitvoering visitaties

2.1 Methode van uitvoering

Ontwikkelen methode van uitvoering

De methode sluit aan op de vorm die in 2007 is geïntroduceerd. Er zijn op basis van de evaluaties per visitatieronde verbeteringen aangebracht. Hiervoor wordt een jaarcyclus gehanteerd. De in 2014-2015 gehanteerde methode voor de uitgevoerde visitaties is beschreven in **bijlage 1**.

Hulpmiddelen

Om de visitaties uit te kunnen voeren zijn in samenwerking met de deelnemers hulpmiddelen opgesteld en uitgewerkt. Deze zijn beschikbaar op www.pokb.nl. De hulpmiddelen zijn getest tijdens de visitaties en jaarlijks verbeterd. Daarnaast wordt elk jaar een werkgroep gevormd van teamleiders die evalueren en aan het themaonderwerp voor de volgende visitatieronde werken. Het resultaat komt in POKB aan de orde voorafgaand aan de start.

2.2 Uitvoering visitaties

Planning

De planning van de visitaties is afgestemd op de praktijk met behulp van een planningschema. De realisatie van de planning bleek in eerste twee rondes niet eenvoudig. Door het grote aantal visitaties, de noodzaak om te evalueren en de benodigde voorbereidingstijd voor het themaonderwerp bleek het onhaalbaar om een visitatieronde binnen een jaar af te ronden. Voor de visitatierondes vanaf 2009 is een schema gehanteerd dat meer ruimte geeft en 15-18 maanden beslaat. Het (gerealiseerde) programma voor de visitatieronde 2014-2015 is opgenomen in **bijlage 2**.

27 visitaties gepland in visitatieronde 2014-2015, 22 uitgevoerd

Er zijn voor visitatieronde 2014-2015 eind 2013 27 visitaties gepland. Dat is minder dan gebruikelijk. In 2012 werden 33 visitaties uitgevoerd. De vorming van omgevingsdiensten en daarmee gepaard gaande reorganisaties bij deelnemers was vanaf 2012 duidelijk merkbaar en heeft tot belangrijke verschuivingen geleid. Mede hierom zijn in 2013 de visitaties met een jaar uitgesteld met uitzondering van een startvisite bij Omgevingsdienst Midden-Holland. OMWH stelde er prijs op om te starten in 2013 en vanaf 2014 volledig mee te draaien met de visitaties.

Gedurende de uitvoering in 2014-2015 zijn 5 visitaties vervallen en is 1 visitatie gecombineerd uitgevoerd. Totaal zijn 22 visitaties uitgevoerd en zijn 21 organisaties beoordeeld (zie par. 3.1).

Reorganisaties zijn sinds 2010 een belangrijke hindernis om de planning te realiseren. Indien de contactpersoon voor POKB een andere functie krijgt en/of vacatures niet worden ingevuld bij de organisatie, dan kan de visitatie onvoldoende voorbereid worden. Het zorgen voor een 'reorganisatieproof kwaliteitssysteem' is een van de aandachtspunten voor POKB. Daarnaast stimuleert POKB om een permanente vervanger te hebben voor de contactpersoon POKB. Veel organisaties hebben een tweede (soms zelfs derde en vierde) persoon als zodanig opgeleid. Personele verbreding is een belangrijk aspect voor continuïteit en prestatieverbetering.

De visitatieronde 2016 (zevende ronde) start in april 2016. Er zijn 25 visitaties gepland waarvan 3 startvisitaties bij nieuw aan POKB deelnemende omgevingsdiensten.

Samenstelling visitatieteams

De visitatieteams bestonden in het algemeen uit twee tot drie personen:

- twee medewerkers van de verschillende participerende organisaties
- één medewerker van SIKB of van Bodem+ (voor 4 visitaties van de ronde 2014-2015).

Bij het indelen van de teams is gebruik gemaakt van een zelf opgegeven profiel van elke deelnemer. Hierdoor was het mogelijk om rekening te houden met de kennis en ervaring bij de samenstelling van de teams.

Dertien medewerkers van provincies of gemeenten hebben opgetreden als teamleider, in een enkel geval voor twee visitaties. Er is inmiddels een voldoende grote groep van ervaren teamleiders beschikbaar, ook voor de visitaties in 2016. Dit zorgt ervoor dat de inzet SIKB of Bodem+ als teamleider beperkt kan blijven tot startvisitaties of bij bijzondere situaties.

Onderwerpen

Het onderwerp 'kwaliteitssysteem' wordt in alle gevallen meegenomen als 'vast' onderwerp. Het is erop gericht om te toetsen hoe ver de visitatie (bezochte deelnemer) is met het opzetten en implementeren van het kwaliteitssysteem en voor welke systematiek is gekozen. Hiervoor is ook een methodiek van zelfevaluatie ontwikkeld waardoor de toetsing vaak voorafgaand aan het bezoek plaatsvindt. Tijdens de visitatie komende bijzonderheden aan de orde.

In 2014-2015 zijn als themaonderwerpen omgeving, organisatie, ondergrond gevisiteerd. Doordat het drie vaste onderwerpen betreft lag daarmee de agenda voor de visitatie vast.

Afronding

Van iedere visitatie zijn per onderwerp verslagen gemaakt en is een afsluitende brief opgesteld. De afronding verliep gestructureerd doordat gebruik wordt gemaakt van een modelbrief en modelbeoordelingen. De modelbeoordelingen zijn in een begeleidende themanotitie opgenomen.

2.4 Begeleiding en coördinatie

Begeleiding en opleiding deelnemers

De visitatieronde 2014-2015 was voor de Omgevingsdienst Haaglanden de eerste van een reeks, hoewel veel ervaring van de gemeente Den Haag is overgenomen voor het opzetten van het kwaliteitssysteem. Voor de overige deelnemers betrof het een follow-up visitatie.

Startdag 2016 op 8 december 2015

Voor 2016 zijn meer nieuwe deelnemers voorzien en heeft POKB op 8 december 2015 een startdag georganiseerd. Hieraan namen 4 startende organisaties deel en 4 deelnemers met een nieuwe medewerker. De startdag is als goed aansluitend op de behoefte geëvalueerd. Wel gaven 2 deelnemers aan alsnog een aanvullende training op prijs te stellen. SIKB heeft tot nu toe vanaf 2006 bijna elk jaar een training voor de deelnemers georganiseerd. Deze trainingen worden goed beoordeeld door de deelnemers. Door de collectieve opzet zijn de kosten beperkt. De trainingen zijn specifiek gericht op auditvaardigheden en de visitatiemethodiek, zodat deelnemers ook echt voorbereid zijn en alle hulpmiddelen kennen.

POKB-bijeenkomsten

De ontwikkeling van de visitatiemethode, het maken van generieke afspraken en de uitwisseling van kennis en ervaringen verloopt via de POKB-bijeenkomsten. Tijdens de POKB-bijeenkomsten is de

voortgang van de visitaties aan de orde en komen actuele onderwerpen en het onderhoud van het Normblad aan de orde.

Voor de periode 2014-2015 zijn de volgende POKB-bijeenkomsten gehouden:

- 7 november 2013: toelichting op de visitatieronde
- 17 juni en 27 november 2014: voortgang
- 2 april 2015: afronding en bespreking resultaten van de visitaties
- 17 september 2015: voorbereiding thema 2016.

De POKB-bijeenkomsten zijn naast de visitaties gericht op actualiteit (zie website voor agenda, verslagen en presentielijst). De opkomst voor bijeenkomsten is vrij stabiel met 26-28 deelnemers in de afgelopen periode (ca. 80% van de deelnemers). Er zijn regelmatig presentaties van zowel deelnemers als externen over onderwerpen die van belang zijn voor kwaliteitsmanagement. In de afgelopen jaren betrof het onder andere:

- het omgevingsbeleid (meerder malen)
- het VTH-dossier en de ontwikkeling van omgevingsdiensten (meerdere malen)
- bodemenergiesystemen
- businesscase bodeminformatie
- het bodemconvenant.

2.5 Beoordeling visitatiemethode door de deelnemers

De visitatiemethode is tijdens POKB van 2 april 2015 aan de orde geweest. De belangrijkste conclusies:

- visitatie is voor de deelnemers een goede prikkel om zaken op orde te houden;
- resultaten zijn zeer bruikbaar voor verbeteringen;
- vernieuwde 1.0 vorm met thema's geeft meer optie tot diepgang en het is heel belangrijk en stimulerend dat de organisatie echt op die dag bezocht wordt en een terugkoppeling ontvangt;
- de 2.0 vorm van 2012 was mede een reactie op de 'onderwerpmoeheid'. Dit is nu prima ondervangen door goed voorbereide thema's;
- het is lastig om te visiteren als een organisatie nog in transitie is en vooral als de opdrachtgevers (partners) niet direct betrokken zijn. Dan ontstaat een gefragmenteerd beeld van de uitvoering. Dit is ook een aandachtspunt voor de 2016 visitaties met aandacht voor opdrachtgever-nemer relaties;
- bij een OD die nieuw start past de (start)visitatie prima;
- ook als transitie een rol speelt en dossiers soms nog in overdracht zijn legt een visitatie de vinger op de zere plekken en is zeker leerzaam;
- de provincies zijn in hoge mate in transitie waardoor taakverschuivingen plaatsvinden. Daardoor was bij de opzet enige twijfel of het zinvol was om een provincie te visiteren op de regierol (opdrachtgeversrol). Dit blijkt uiteindelijk zeker zinvol te zijn;
- afhandeling van de visitaties met een formele brief en verslagen is prima en bevat alle informatie die dan later weer eenvoudig opvraagbaar is;
- de goede voorbereiding van de themaonderwerpen heeft uitstekend gewerkt;
- de actuele hulpmiddelen zijn steeds beschikbaar (www.pokb.nl) en aangegeven in het draaiboek.

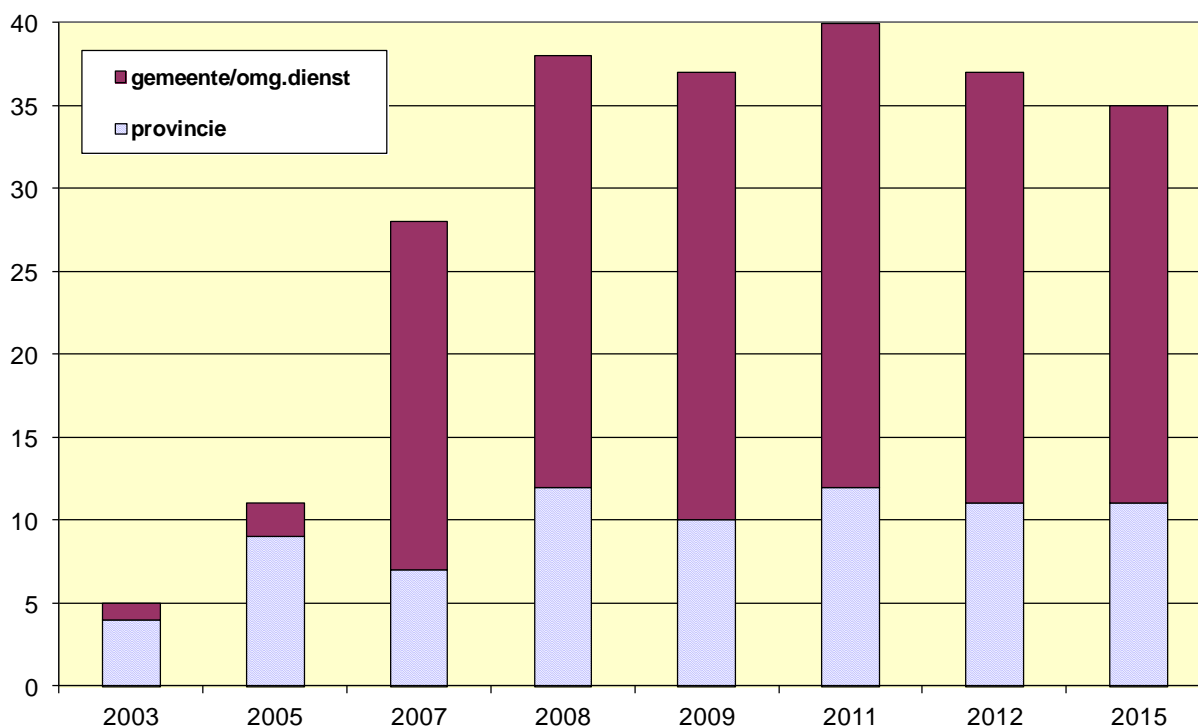
3 Resultaten

3.1 Kwaliteitssysteem

De visitaties zijn gericht op het uitwisselen van ervaring tussen organisaties die werken aan de implementatie van een kwaliteitssysteem. Daarnaast kunnen de deelnemers een subsidie ontvangen als ze aan de eisen voldoen. Vanaf 2010 is de specifieke uitkering vervangen door een decentralisatie-uitkering binnen het gemeente- en provinciefonds. Vanuit deze invalshoeken is tijdens de visitatie beoordeeld hoe ver organisaties zijn met de implementatie van hun kwaliteitssysteem. De beoordeling is uitgedrukt in een score. Dit geeft een beeld van de stand van zaken wat betreft de implementaties. Het is geen beoordeling van de opbrengst van de visitaties.

Historisch perspectief implementatie kwaliteitssysteem op basis van het Normblad

De implementatie van een kwaliteitssysteem is een geleidelijk proces. Diverse organisaties zijn vaak al rond 2000, parallel met de ontwikkeling van de Normbladen, gestart met werkprocessen documenteren. Na het gereed komen van de Normbladen zijn meer organisaties bij het POKB aangesloten. Per ultimo 2011 hadden 40 organisaties een kwaliteitssysteem gebaseerd op Normblad 8001 of 8002. Hiervan zijn er 34 beoordeeld (26 goed, 8 voldoende) gedurende de visitatieronde 2011. In 2012 neemt de actieve deelname met 3 organisaties af en in 2014-2015 opnieuw met 3 organisaties. In 2013 start ODMH met een kwaliteitssysteem. Figuur 1 geeft de actuele situatie.

Figuur 1: Organisaties met een kwaliteitssysteem op basis van het Normblad

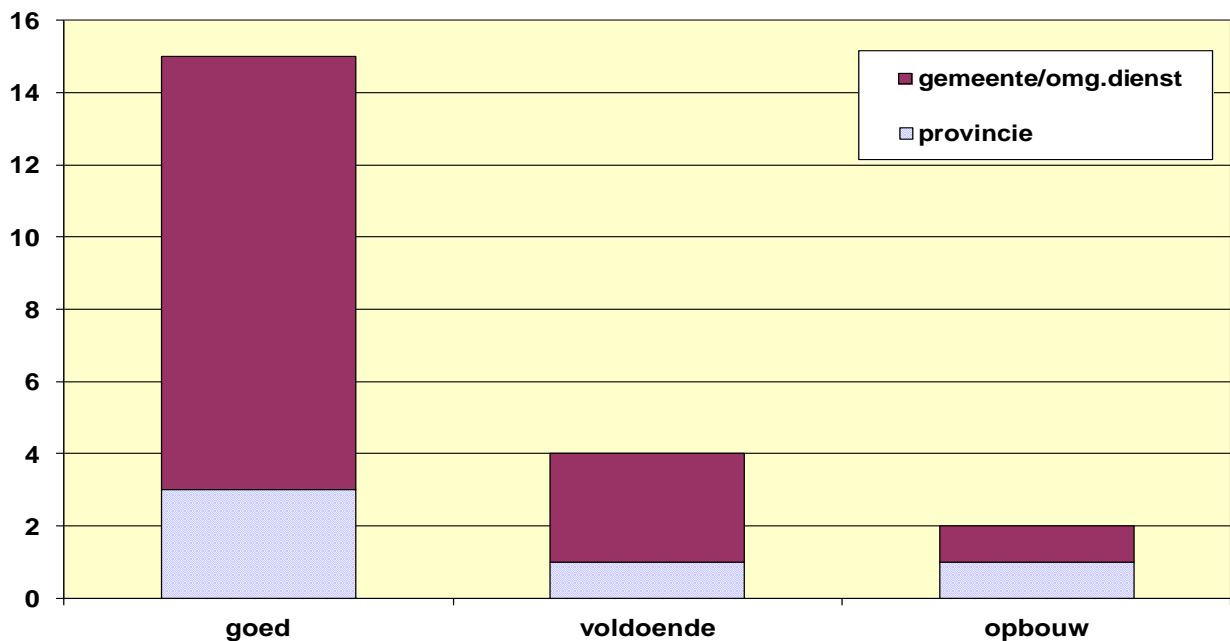
Resultaten 2014-2015: kwaliteitssysteem

Er zijn 22 visitaties uitgevoerd, zodat niet alle 35 organisaties met een kwaliteitssysteem zijn beoordeeld. Voor 21 organisaties is een beoordeling uitgevoerd. Daarvan zijn 2 organisaties zodanig in transitie (van provincie naar RUD en gemeente naar OD) dat een beoordeling 'in opbouw' is gebruikt. Dit betekent dat de organisatie die in 2012 de uitvoeringstaken uitvoerde een beoordeling goed had,

echter op het moment van visitatie de overdracht van uitvoering en kwaliteitsboring nog niet volledig was gerealiseerd. Het perspectief voor beide organisaties is dat de opbouw ultimo 2015 afgerond is.

Tabel 2: gebruikte classificatie in de beoordeling bij de visitatierondes 2008-2015, onderwerp kwaliteitssysteem

Oordeel	Toelichting
Goed	Documentatie en implementatie volledig, systeem in beheer
Voldoende	Documentatie volledig, implementatie in ontwikkeling, systeem in beheer
Onvoldoende	Documentatie en / of implementatie onvoldoende gevorderd; systeem niet in beheer
Opbouw	Overdracht van kwaliteitssysteem naar RUD/OD nog niet volledig gerealiseerd

Figuur 2: Resultaten van de beoordeling van de kwaliteitssystemen van de 21 deelnemers aan de visitatieronde 2014-2015.

Goed

De resultaten laten zien dat 15 deelnemende organisaties een kwaliteitssysteem in beheer hebben en alle bijbehorende systeemeisen volledig uitvoeren.

Voldoende

Alle 4 organisaties met een beoordeling 'voldoende' hebben eerder tijdens visitaties een score goed behaald. De reden voor de beoordeling voldoende is dat het beheer vaak niet volledig is. De werkprocessen zijn in het algemeen goed beschreven, echter de interne audits of management-beoordeling ontbreekt. De oorzaak hiervoor is vaak een reorganisaties of transitie.

Opbouw

Het betreft 2 organisaties, RUD en OD, die taken krijgen overgedragen van gemeente of provincie.

Geen beoordeling of stop met beheer

Door de overdracht van uitvoeringstaken naar omgevingsdiensten (OD of RUD) zijn er organisaties die niet beoordeeld zijn of gestopt met het actief beheren van het kwaliteitssysteem in afwachting van de overdracht. De overdracht is maatwerk in alle regio's zodat geen regel is te geven voor de overdracht en de verdeling van uitvoeringstaken na de overdracht.

De situatie is per ultimo 2015 als volgt:

- 1 organisatie heeft geparticipeerd in de visitaties echter zonder beoordeling omdat de organisatie zelf niet is bezocht;
- 2 organisaties hebben als visitor opgetreden, echter zijn door reorganisaties niet zelf gevisiteerd;
- 1 organisatie heeft als visitor opgetreden, echter is gestopt met beheer van het systeem en daarmee is de visitatie komen te vervallen;
- 2 organisaties zijn na de planning gestopt met actueel beheer van het kwaliteitssysteem waardoor de visitatie is komen te vervallen;
- 6 organisaties hebben voor de planning van de visitaties aangegeven te pauzeren in afwachting van reorganisatie en de verdeling van uitvoeringstaken;
- 8 organisaties zijn gestopt met het actief beheer van het kwaliteitssysteem in verband met reorganisatie en/of overdracht van taken aan een omgevingsdienst.

Het overzicht geeft aan dat in totaal 41 organisaties een kwaliteitssysteem hebben opgezet en dat 2012-2015 een periode van transitie is geweest. Als de taakverdeling voor de uitvoeringstaken verder uitkristalliseert zal meer inzicht ontstaan in deelnemende organisaties. In 2016 zullen 3 nieuwe organisaties aansluiten voor een (start)visitatie.

3.2 Themaonderwerp 2014-2015: omgeving, organisatie, ondergrond

De drie themaonderwerpen zijn bij 21 organisaties beoordeeld aan de hand van een uitgebreide themanotitie, inclusief modelverslagen en vragenlijsten. Deze zijn door een werkgroep voorbereid en door POKB vastgesteld (www.pokb.nl). De thema's organisatie (programmering van de uitvoering) en ondergrond zijn onderdeel van het Normblad 8001/8002. De visitatie op de taakverdeling met de omgevingsdiensten (VTH-dossier) is een oriënterend thema en omvat geen verplichte eisen.

Om een zo objectief mogelijk beeld te krijgen van de stand op de drie onderwerpen is een scoretabel ontwikkeld. De teamleider beoordeelt in overleg met medevisitoren en koppelt de score terug op de organisatie en noteert zo nodig een afwijkende mening van de visitee. De score is indicatief en vooral bedoeld om een totaalbeeld te verkrijgen.

Scoretabel Omgevingsdiensten

Oordeel	Toelichting op criteria
Volledig gereed	Organisatie gereed voor functioneren als of in afstemming met omgevingsdienst. Kritische massa is aanwezig. Taken zijn uitvoerbaar. Werkproces op orde. Toetsing en controles ingevuld.
Deels gereed	Organisatie in voorbereiding waarbij alle voorwaarden zijn ingevuld en geen knelpunten aanwezig lijken te zijn (kritische massa, uitvoerbaarheid, werkproces, controles). Nog geen sprake van volledig gereed.
Niet gereed	Organisatie is niet in staat om te functioneren als of in afstemming met de omgevingsdienst. Er ontbreken kritische zaken die benodigd zijn.

Scoretabel Organisatie en programmering

Oordeel	Toelichting op criteria
Volledig accuraat	Er is een accurate wijze van zicht houden op de uitvoering, bijvoorbeeld door programmering en volgen van doelen met indicatoren. Het werkproces en de rapportage van de (minimale) vereisten is goed op orde. Er is waarborging van de voortgang van de uitvoering en toezicht op nazorggevallen.
Aanwezig	Er is zicht op de uitvoering. Het werkproces is omschreven. Er zijn keuzes gemaakt voor de rapportage die passen bij de doelstellingen van de organisatie.
Ontbrekend	Er ontbreekt zicht op (kritische) onderdelen van de uitvoering (bijvoorbeeld nazorg).

Scoretabel Ondergrond

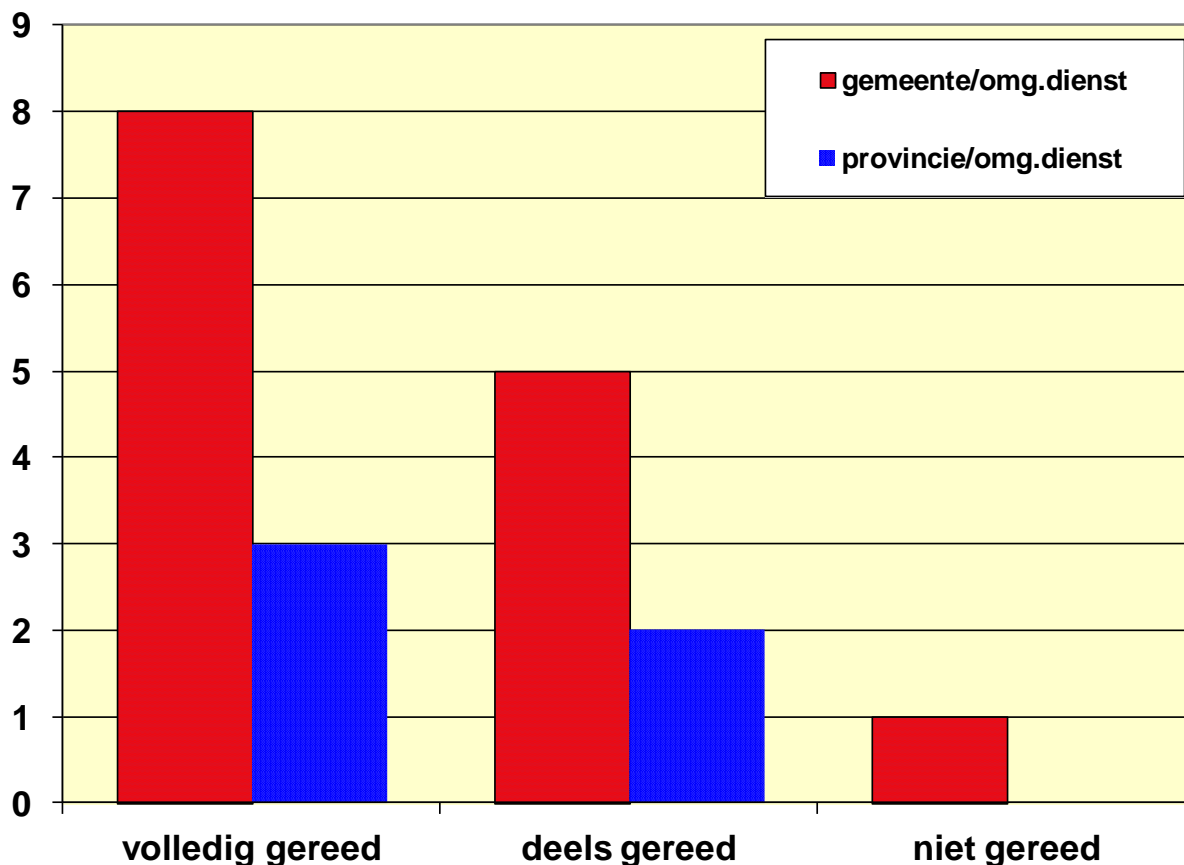
Oordeel	Toelichting op criteria
Vorbereid	Organisatie is voorbereid op de nieuwe taken in kader van de ondergrond. Er is een verkenning uitgevoerd met vertaling naar een werkwijze. Procedures en toetsen zijn voorbereid of al in werking. Er is structureel en systematisch beheer van de informatie van de ondergrond.
Opbouw	Organisatie is bezig met voorbereiding op de nieuwe taken en duidelijke aanzetten zijn aanwezig. Van volledige voorbereiding is (nog) geen sprake.
Ontbrekend	De voorbereiding voor de nieuwe taken ontbreekt in overwegende mate.

Er is niet gekozen voor de termen goed, voldoende en onvoldoende, aangezien er geen feitelijke verplichtingen zijn. Het betreft taken die uit het Normblad voortkomen en voor een deel samenhangen met het bodemconvenant of nog van kracht te worden wetgeving (Bodemenergie). De beoordeling is er op gericht om een vergelijkend beeld te geven in de mate waarin het thema is opgepakt.

Omgeving

De resultaten van de indicatieve beoordeling geven voor het proces van de vorming van omgevingsdiensten en invoering wet VTH aan (figuur 3) dat:

- 60% volledig gereed is en 35% deels gereed;
- 1 organisatie niet gereed is;
- 2 organisaties niet beoordeeld zijn (niet weergegeven in figuur 3).

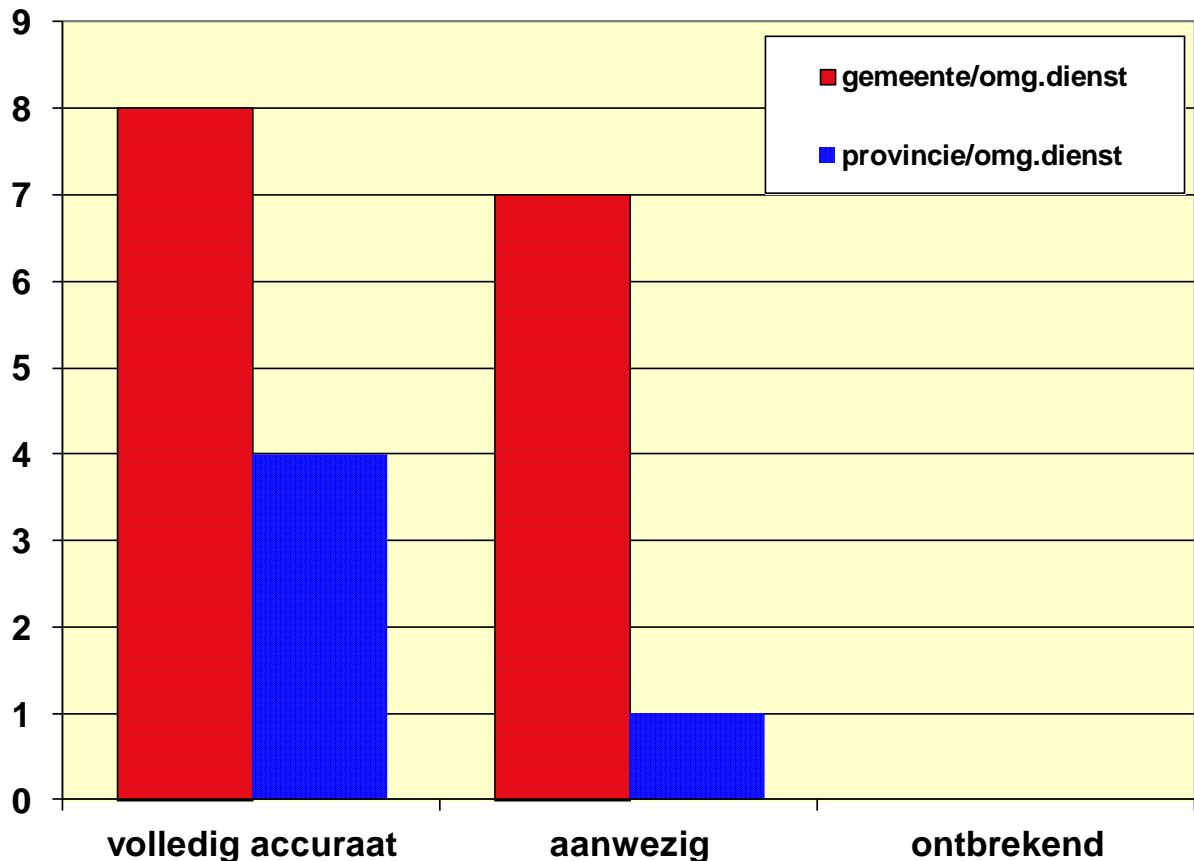

Figuur 3: Resultaten van de beoordeling van thema omgeving van 19 v.d.21 deelnemers aan de visitatieronde 2014-2015.

Organisatie

De resultaten van de beoordeling geven als beeld (figuur 4) dat:

- 60% volledig accuraat is;
- 40% aanwezig is en bij geen enkele organisatie sprake is van ontbrekend;
- 1 organisatie is niet beoordeeld (niet weergegeven in figuur 4).

Figuur 4: Resultaten van de beoordeling van thema organisatie van 20 v.d.21 deelnemers aan de visitatieronde 2014-2015.

Ondergrond

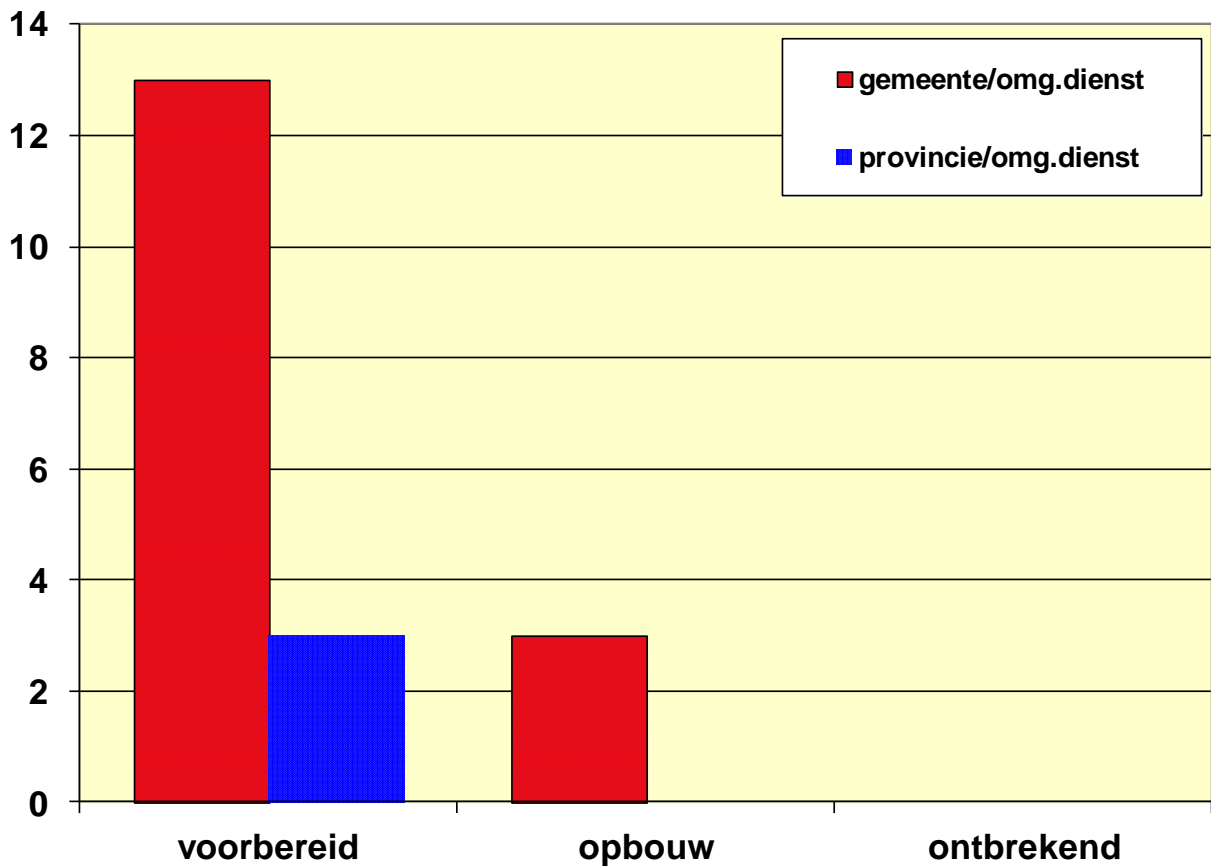
De resultaten van de toetsing geven als beeld (figuur 5) dat:

- 80% is voorbereid op de taken voor de ondergrond
- 20% bezig is aan de opbouw, echter nergens is deze ontbrekend
- 2 organisaties zijn niet beoordeeld (niet weergegeven in figuur 5).

De hoofdconclusies van het thema O3 zijn dat:

- de verbreding naar ondergrond die ook in het Normblad is opgenomen goed is ingevoerd in de onderzochte kwaliteitssystemen;
- de organisatie van de taken en de programmering van de uitvoering redelijk tot goed op orde is;
- de invoering van de wet VTH onderhanden is, waarbij in enkele regio's het proces geheel is afgerond en in andere nog niet of deels gereed.

Het werken met vaste onderwerpen geeft een goed overzicht van de implementatie van actuele onderwerpen. Door de lopende transitie zijn niet alle organisaties beoordeeld.

Figuur 5: Resultaten van de beoordeling van thema ondergrond van 19 v.d.21 deelnemers aan de visitatieronde 2014-2015.

3.3 Functioneren Normblad en Platform

Normblad versie 4.1 is actueel en getoetst op implementatie

Het Normblad is in 2013 volledig geactualiseerd en aangepast aan de taakuitvoering van de organisaties. Daarmee resteert één Normblad dat voor alle uitvoerende organisaties bruikbaar is. In Het Normblad is de aanduiding 'organisatie belast met de uitvoering' gebruikt als de eis niet strikt aan een gemeente of provincie gebonden is. In de regelgeving zelf en de uitvoeringsafspraken is duidelijk welke organisatie feitelijk verantwoordelijk is. Waar nodig is de bevoegdheid in het Normblad 8001/8002 gespecificeerd door het taakgebied aan te duiden of te benadrukken dat het bevoegd gezagtaken betreft.

Gebruikers van het Normblad

De oorspronkelijke Normbladen 8001 en 8002 zijn in de periode tot 2012 door 40 bevoegd gezag Wbb organisaties geïmplementeerd. Met de komst van omgevingsdiensten is de omvang van de taken bij meerdere van deze organisaties afgenomen. Ultimo 2015 zijn er 11 organisaties die naar inzichten van POKB geen actueel beheer van het kwaliteitssysteem meer voeren. Nog eens 6 organisaties beheren het kwaliteitssysteem passief in afwachting van de verdere ontwikkelingen. Vanaf 2016 zal het gebruik toenemen (zie par. 4.3 en 4.4).

4 Conclusies 2015 en vooruitblik 2016

4.1 Conclusies 2015

Deelnemers POKB

Per 2016 nemen 29 organisaties actief deel aan POKB en zijn nog eens 19 organisaties agendalid (tabel 1). Daarmee is het totaal aantal betrokken organisaties toegenomen van 40 in 2011 tot 48. Het aantal actieve organisaties is geleidelijk afgenomen van 36 in 2011 tot 29 per 2016. In 2011 startte de voorbereiding voor de vorming van RUD's/OD's en dit resulteerde in diverse reorganisaties.

Gedurende de afgelopen transitieperiode is de participatie breed gebleven en is een implementatie succesvol verlopen. De inspanning van de huidige actieve deelnemers is op een hoog niveau gebleven. De visitaties behoren tot de standaard werkwijze in het kader van kwaliteitsmanagement. Het is nog steeds 'spannend' om een visitatieteam op bezoek te krijgen. De aandacht bij de visitatieronde 2014-2015 ging vooral uit naar het van elkaar leren in tijden van verandering en het samen de prestaties waarborgen en verbeteren.

Resultaten kwaliteitsaspecten

De beoordeling van de 21 visitaties (figuur 2) geeft aan dat er 17 organisaties met een volledig en goed werkend systeem hebben deelgenomen aan de visitaties. Daarbij zijn de organisaties 'in opbouw' meegerekend. Tot ultimo 2015 hebben 38 verschillende organisaties tijdens een visitatieronde een beoordeling goed behaald. De veranderingen illustreren de transitie naar andere organisaties die verantwoordelijk zijn voor de uitvoeringstaken. Het percentage van de deelnemende organisaties dat een beoordeling goed heeft behaald is met 80% in 2014-2015 hoog te noemen.

Resultaten subsidieregeling

Alle aan de visitaties deelnemende organisaties voldoen in 2014-2015 aan de voorwaarden voor de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls.

4.2 Visitaties 2016

Vorbereiding en deelname

Er zijn 25 organisaties ingepland voor deze visitatieronde. Er zijn 3 nieuwe deelnemers. Een actuele planning is te vinden op website van POKB.

Teamleiders vervullen centrale rol

Zelfwerkzaamheid is het vertrekpunt sinds 2010. Er zijn voor 2016 teamleiders ingedeeld die in voorgaande jaren ervaring hebben opgedaan. Met uitzondering van de 3 startvisitaties staan de visitaties onder 'eigen leiding'. Daarmee blijft de begeleiding door SIKB/Bodem+ op afstand en ligt het accent op de voorbereiding en hulp aan de teams bij de afronding. Op deze wijze vindt verdere kennis en taakoverdracht plaats.

Themaonderwerpen 2016: VTH-DVO en Monitoring Convenant

POKB heeft een verkenning uitgevoerd naar 4 onderwerpen voor de visitaties. Daarvan zijn na bespreking op 17 september 2015 overgebleven:

1. DVO en contractafspraken Opdrachtgever (OG) – Opdrachtnemer (ON)
2. Monitoring (PDCA) Convenant bodem en ondergrond 2016-2020.

Er is een uitgebreide themanotitie opgesteld met modelverslagen, vragenlijsten en modelbeoordeling. Daarmee is de voorbereiding optimaal. De onderwerpen sluiten aan op de actualiteit. Er is in de visitatieagenda nog ruimte voor een vrij te kiezen onderwerp. Hiervoor zijn in POKB suggesties gedaan.

Het thema VTH-DVO gaat om de doelmatige inrichting van de verordening, het contract of dienstverleningsovereenkomst (DVO) en de organisatie voor de uitvoering van de taken die in opdracht worden uitgevoerd. De afspraken over de kwaliteit van de te leveren dienst spelen een belangrijke rol bij de inrichting. De modelverordening is in juli 2015 gepubliceerd.

Het thema Monitoring Convenant is gericht op de monitoring van de uitvoering van deze opgave. Er is een bijbehorend beleidsdocument dat belangrijk is als kader voor de uitvoering. Er is geen afspraak met het bedrijfsleven. Van belang is de afspraken met bedrijfsleven afzonderlijk te borgen. Het is het laatste (bodem)convenant in deze vorm en zonder gezamenlijk uitvoeringsprogramma. De transitie naar een reguliere taak is hiermee ingezet. Er is waarschijnlijk budget tot 2030.

Beoordelen van prestaties geeft deelnemers inzicht of hun aanpak doeltreffend is.

4.3 Ontwikkeling Normblad en POKB in 2016

Normblad is nog actueel

In 2012-2013 is de herziening van het Normblad uitgevoerd. Tijdens de visitaties van 2014-2015 is versie 4.1 toegepast (18.04.2013), ondersteund door een actuele versie van de tool voor zelfevaluatie. Het Normblad voldeed uitstekend. Tijdens de visitaties van 2016 zal een toets plaatsvinden op de actualiteit en toepasbaarheid doordat 2 actuele thema-onderwerpen zijn voorzien en 3 startvisitaties bij recent gevormde omgevingsdiensten. De volgende trends spelen een rol voor 2016 en kunnen effect hebben op de scope en eisen van het Normblad kunnen leiden:

- Toenemende integraliteit van de aanleiding voor en besluitvorming over bodem- en grondwater gerelateerde werkzaamheden, mede ondersteund door de toekomstige Omgevingswet en Omgevingsbesluiten;
- Krimp van het werkveld waardoor de behoefte aan het borgen van kennis en ervaring versterkt;
- Toenemend belang van digitaal werken vanwege digitalisering van de samenleving;
- Veranderende relatie tussen publieke en private partijen, waarbij de rol van lokale overheden in alle domeinen van het omgevingsbeleid toeneemt;
- Een afnemend belang van generieke normen, en daarvoor in de plaats een toenemend gebruik van de risicobenadering om te bepalen of en welke ingrepen in de bodem noodzakelijk zijn;
- Werkzaamheden worden in toenemende mate via aanbestedingen in de markt gezet. De gang van

zaken tijdens het aanbestedingsproces bemoeilijkt soms het leveren van kwaliteit (bijvoorbeeld de toedeling van risico's of het verstrekken van informatie).

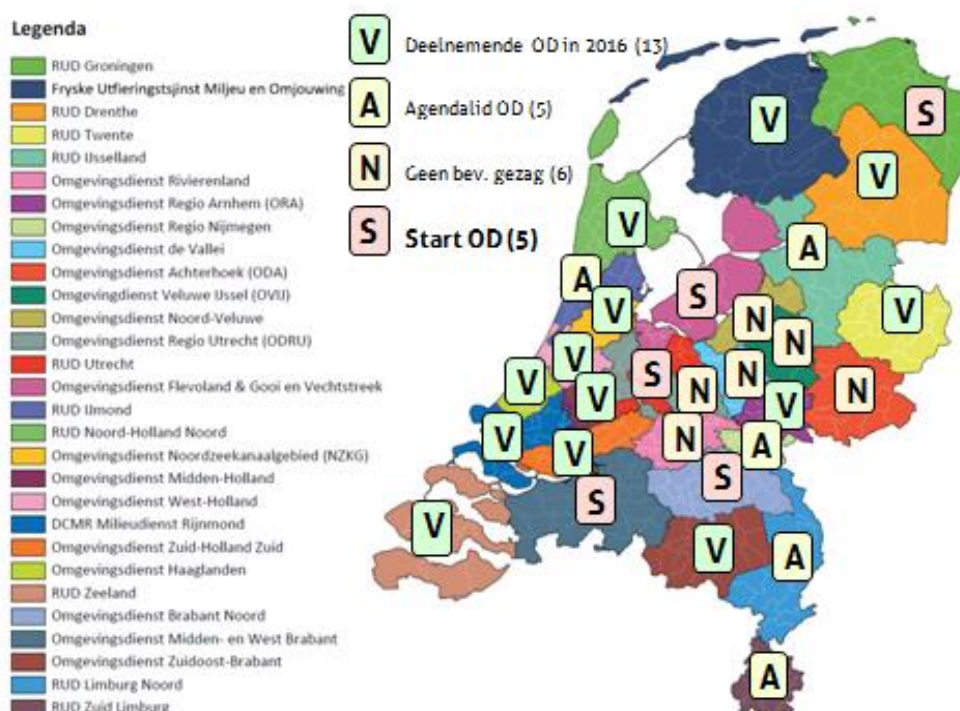
Kennisniveau POKB waarborgen

Het platform POKB heeft aangetoond een belangrijke bijdrage te leveren aan de waarborging van de kwaliteit van de decentrale taakuitvoering op het gebied van bodem en grondwater. De ervaringen van POKB zijn mede door kennisoverdracht van deelnemers ook ingezet bij de implementatie van collegiale toetsing voor de VTH-taken van het omgevingsrecht. De frequentie van bijeenkomsten is met 2 keer per jaar geoptimaliseerd en er is geen onderscheid meer sinds eind 2013 in groepen. De nadruk ligt op informatie- en kennisuitwisseling tijdens en flankerend aan de bijeenkomsten en visitaties.

4.4 Participatie door omgevingsdiensten

Door de ontwikkeling van het omgevingsrecht komt de uitvoering van de taken voor bodem en grondwater in toenemende mate bij omgevingsdiensten te liggen. POKB heeft hierop geanticipeerd en nauw afgestemd met PUmA en daarna Omgevingsdiensten.nl. Daarbij gebruiken enkele omgevingsdiensten (OD), voorheen milieudiensten, zoals DCMR, OZHZ en ODWH het Normblad 8001 en/of 8002 al voor de taakuitvoering vanaf 2007.

Na 2011 is het gebruik door OD's geïntensiveerd. Tijdens de visitatieronde van 2014-2015 kregen 5 OD's de beoordeling goed, 1 voldoende en 2 waren in opbouw. In 2016 zullen 13 OD's aan de visitaties deelnemen. Deze zijn weergegeven in figuur 6 met de V (vaste deelnemer). Daarnaast zijn bij POKB nog 10 OD's betrokken die hetzij hebben aangegeven dat ze vooralsnog A (Agendalid) blijven of mogelijk zullen starten (S) als deelnemer echter zonder concrete datum. POKB blijft deelname stimuleren van alle OD's, hoewel voor 6 OD's de deelname minder voor de hand ligt in verband met het takenpakket. De OD's met aanduiding N in figuur 6 voeren geen bevoegd gezag Wbb uit.

Figuur 6: Overzicht van de deelname van Omgevingsdiensten (OD) in POKB per 2016.

Bijlage 1: Methode van uitvoering visitaties

Uitgangspunten

1. visitatiefrequentie	één keer per 15-18 maanden
2. samenstelling visitatieteams	twee visitoren per team, waaronder 1 teamleider, eventueel van SIKB of Bodem+ bij startvisitatie
3. scope van de visitatie	twee vaste (thema)onderwerpen, een keuzeonderwerpen
4. tijdsbesteding visitor	3,5 dag per visitatie
5. profiel visitor	competenties vastgelegd; cursus aangeboden
6. hulpmiddelen	voor alle onderdelen van het visitatieproces beschikbaar
7. afronding	voor alle visitaties een concluderende brief met gespreksverslagen
8. coördinatie visitaties	POKB-overleg; SIKB-secretariaat, voorbereiding (thema) door werkgroep van teamleiders

Tabel B2: subsidiabele tijdbesteding visitor (eventueel teamleider) bij visitatie

Stap	Onderdeel visitatie	Benodigde tijd in dagen
1	Vorbereiden <ul style="list-style-type: none"> - samenstellen team - documentonderzoek - onderwerpen selecteren - checklist maken - afspraken 	1
2	Voorbespreking visitatieteam	0,5
3	Uitvoering, noteren bevindingen (verslag)	1
4	Samenvatting bevindingen, nabespreken team	0,5
5	Terugkoppeling hoofdlijnen bevindingen	0,5

Hulpmiddelen

Om de visitaties uit te kunnen voeren zijn in samenwerking met deelnemers (POKB, voorbereid in de werkgroep Impuls) hulpmiddelen opgesteld en uitgewerkt. Deze zijn beschikbaar op www.pokb.nl (dossier kwaliteitsimpuls en visitaties). De belangrijkste hulpmiddelen zijn:

- Draaiboek visitatie
- Model visitatieaanpak (vragen), verslag en afronding (brief)
- Model dagindeling (visitatieagenda)
- Notitie themaonderwerp met modelbeoordeling
- Infoblad visitee en visitor
- Themanotities keuzeonderwerpen (2009 t/m 2014) met beoordeling .

Het draaiboek geeft alle processtappen van een visitatie, de taken per betrokkene en de hulpmiddelen.

Afronding

Alle visitaties zijn afgesloten met een concluderende brief vanuit SIKB aan het management van de bezochte organisatie. Als bijlage bij de brief zijn de verslagen van de gevoerde gesprekken opgenomen.

Bijlage 2: Realisatie visitaties 2014-2015

Datum: geeft de datum die door de teamleider is overeengekomen en uitgevoerd
 Deelnemer: te bezoeken organisatie en contactpersoon
 Visitoren: bezoekende organisaties en aangemelde persoon (een per organisatie vermeld)
 Teamleider: persoon die optreedt als zodanig en rapporteert (TL, bovenste persoon visitoren)

Nr.	Datum visit	Deelnemer	Visitoren (TL boven)
1	24.04.2014	Overijssel:	20 (Margot)
		Mark Klutman	26 (Judith)
2	30.06.2014	OZHZ:	3 (Miep)
		Patricia Kramers-Snijders	5 (Cees)
3	20.11.2014	ODWH:	10 (Karin)
		Miep Münninghoff	18 (Ben)+Annemarie
4	30.09.2014	DCMR:	2 (Patricia)
		Kees Muilwijk	19 (Astrid)
5	16.09.2014	ODMH:	Thom (B+)
		Cees van Wetten	4 (Kees+Koos Jager)
6	30.06.2014	Groningen:	14 (Melcher)
		Gerd de Wolde	21 (Marjolein)
7	26.03.2014	Arnhem:	1 (Mark)
		Maud Wolf	24 (Alisas)
8	11.09.2014	Nijmegen:	11 (Harke)
		Simone Ploumen	26 (Judith)
9	29.04.2014	Haarlem:	2 (Patricia)
		Frans Bart Cormelisse	19 (Astrid)
10	02.10.2014	OD-Nzkanaal:	27 (Annemiek)
		Karin Molenaar	9 (Frans Bart)
11	10.04.2014	Den Bosch:	12 (William)
		Harke Tuinhof	20 (Margot)
12 (20)	24.03.2015	Eindhoven / (NB)	20 (Margot)
		William Vlamings	8 (Suzan Rietvelt)
13	Vervallen	Helmond:	
		Paul Weijnen	
14	23.06.2014	Leeuwarden:	27 (Annemiek)
		Melcher van Eerde	17 (Marianne)
15	19.05.2014	Hengelo:	7 (Maud)
		Mirjam Hassing	8 (Simone)

Nr.	Datum visit	Deelnemer	Visitoren (TL boven)
16	3.10.2014	FUMO:	6 (Gerd)
		Jantsje van de Veen	14 (Melcher)
17	vervallen	RUD Utrecht:	
		Marianne Langenhoff	
18	9.10.2014	Zuid-Holland:	3 (Miep)
		Ben Middendorp	5 (Cees)
19	19.11.2014	Noord Holland:	1 (Mark)
		Astrid Smit	11 (Harke)
20	combi met 12	Noord-Brabant:	
		Margot de Boer	
21	vervallen	Prov. Groningen:	
		Marjolein Bouwense	
22	vervallen	Gelderland:	
23	21.4.2015	RUD Zeeland:	24 (Alisas)
		Peter Beijaard	12 (William)
24	19.11.2014	OD Haaglanden:	Frank (SIKB)
		Alisas Schreur	18 (Ben) 23 (Peter)
25	25.11.2014	Heerlen:	Frank (SIKB)
		Sabina Vanhommerig	17 (Marianne)
26	29.01.2015	Almelo:	Thom (B+)
		Judith Rouweler	10 (Marijn van Oostrum), 16 (Jantsje en Peter Baijens)
27	vervallen	Zwolle:	
		Annemiek Wiegman	

De visitatie bij RUD Zeeland (nr. 23) is na de presentatie van de resultaten in POKB op 2 april 2015 uitgevoerd. De resultaten zijn toegevoegd aan deze jaarrapportage.